

Mednarodne operacije in misije ter javnost

Okrogla miza o Afganistanu

Združenje slovenskih mirovnikov, ki je bilo ustanovljeno novembra 2013 in združuje zainteresirane veterane in podpornike mednarodnih operacij in misij, v nadaljevanju MOM, je ob lanskih razpravah o ravnanjih pripadnikov Slovenske vojske na MOM v tujini v izjavi za javnost med drugim zapisalo: »Združenje slovenskih mirovnikov ocenjuje, da slovenska javnost ni dovolj oz. ni v celoti dobro seznanjena z vlogo in pomenom vključevanja naše države v mednarodne operacije in misije. Še naprej si bomo prizadevali za promocijo sodelovanja, tako pripadnikov Slovenske vojske, Policije, civilnih strokovnjakov s področja razvojne pomoči, stabilizacije ter obnove in miru, še posebej med mladimi, kot tudi za vzpostavitev javno dostopnih zbirk in dokumentarnega gradiva s področja delovanja pripadnikov Slovenske vojske, civilnih funkcionalnih strokovnjakov in policistov na mednarodnih operacijah in misijah.« Zadeva se je sicer v zadnjih mesecih nekako polegla, a ostalo je veliko odprtih, neodgovorjenih vprašanj, dilem in predvsem veliko izzivov za prihodnost.

V članku se nameravam dotakniti kratkega pregleda delovanja združenja na področju promocije MOM v slovenski javnosti in predstaviti nekatere poglede, kako naprej, da bi bila slovenska javnost bolj in predvsem bolj celovito seznanjena tudi s to obliko mednarodnega delovanja Republike Slovenije na kriznih območjih po svetu. Moram poudariti, da gre za moje osebne poglede, ki niso

nujno tudi pogledi Združenja slovenskih mirovnikov, ki sem ga sicer vodil dva mandata od ustanovitve združenja dalje.

Izhajam iz prepričanja, da si je združenje, v tesnem sodelovanju s Slovensko vojsko in nekaterimi drugimi akterji, v minulih letih zelo prizadevalo, da bi bila slovenska javnost čim bolj seznanjena tudi s pomenom vključevanja Slovenije v MOM.

Pri tem smo izhajali tudi iz izkušenj, ki so jih z leti, tudi že pred ustanovitvijo združenja, pridobili Slovenska vojska, predvsem Vojaški muzej, ter nekatere vojašnice, med katerimi, vsaj po mojem vedenju, izstopajo naslednje: Vojašnica Generala Maistra Maribor, Vojašnica Edvarda Peperka Ljubljana in Vojašnica Franca Uršiča Novo mesto. Vojaški muzej je postavil več vsebinsko bogatih

razstav na to temo, narejenih je več raziskav in zbranega veliko dokumentarnega gradiva.

V letih od ustanovitve je združenje v sodelovanju s Slovensko vojsko, Morsom in še nekaterimi pripravilo in izvedlo več zanimivih strokovno zelo bogatih okroglih miz na temo MOM, na katerih so sodelovali ugledni domači ter tuji civilni in obrambno-vojaški strokovnjaki. Kljub aktualnosti, ki bi lahko zanimala širšo strokovno in drugo javnost, so med udeleženci okroglih miz močno prevladovali pripadniki Slovenske vojske, zlasti slušatelji Centra vojaških šol ter člani in simpatizerji združenja. Odziva drugih, tudi medijev, v glavnem ni bilo, razen pri revijah Obramba in Slovenska vojska.

V okviru dogodkov, ki so bili leta 2017 namenjeni obeležitvi 20. obletnice prve napotitve pripadnikov Slovenske vojske ter Policije v mirovne operacije in na misije, je bil izdan zbornik »20 let v službi miru«, v katerem so opisani dogodki in vloga posameznikov v tistih začetnih letih naših priprav in vključevanja v MOM. Ideja o nastanku zbornika se je razvila v združenju, kar je bilo pričakovano, saj združuje veliko članov z izkušnjami iz MOM, tako iz Slovenske vojske, z Ministrstva za obrambo RS, civilnih funkcionalnih strokovnjakov ali diplomacije oziroma vseh, ki podpirajo sodelovanje Republike Slovenije v MOM. Zbornik, katerega soizdajatelj sta Ministrstvo za obrambo in Združenje slovenskih mirovnikov, je bil izdan v tiskani in elektronski obliki. Prispevke za zbornik, skupno jih je 32, so napisali posamezniki iz Slovenske vojske, Policije, Ministrstva za obrambo RS, Ministrstva za notranje zadeve RS, Ministrstva za zunanje zadeve RS in Fakultete za družbene vede. Zbornik zajema prikaz od priprav in izvedbe prve misije v letu 1997 do sodelovanja v drugih MOM. Prikazan je pomen udeležbe na MOM za razvoj in način usposabljanja in dela vseh vpletenih deležnikov. Zbornik je bil z vsebinskimi nastopi avtorjev in nekaterih drugih sodelujočih uspešno predstavljen ob različnih priložnostih pripadnikom Slovenske vojske, Morsu, društvom v okviru Zveze slovenskih častnikov in nekaterim drugim zainteresiranim.

Leta 2018 je združenju skupaj z Vojaškim muzejem uspelo pripraviti premično razstavo o zgodovinskem razvoju vključevanja Slovenije v MOM z aktualiziranimi

podatki o trenutno aktivnem sodelovanju. Pri tem so bile s pridom uporabljene izkušnje s predstavitve zbornika »20 let v službi miru« in obe obliki sta bili vsebinsko in organizacijsko povezani v zaokroženo celoto. Razstava, praviloma obogatena s strokovnim vodenjem in nastopom veteranov MOM, je bila večkrat predstavljena na različnih prireditvah, ki jih je organizirala Slovenska vojska oz. Mors, poleg tega pa tudi v nekaterih knjižnicah (Moravče, Novo mesto), v Ljubljani na Fakulteti za družbene vede, na srečanju Slovenskega društva za mednarodne odnose, na sejmju Sobra v Gornji Radgoni, na dnevih odprtih vrat aktivnih in nekdanjih vojašnic in še ponekod drugje.

V letu 2019 je združenje začelo projekt »Predstavitvev MOM mladim po osnovnih in srednjih šolah«. Prva taka predstavitvev je bila v sodelovanju z društvom »Ščit« s premično razstavo in dokumentarnim gradivom izvedena na Srednješolskem centru Josip Jurčič v Ivančni Gorici. Vodstvo šole z ravnateljem na čelu je bilo v veliko pomoč, dijaki in profesorji pa so pokazali dovolj zanimanja, da je združenje vzpodbudilo, da se projekt nadaljuje. V sodelovanju z Območnim združenjem ZSČ Domžale je bilo v naslednjih mesecih istega leta več predstavitev v osnovnih šolah v Moravčah in v Lukovici in povsod je bil zelo ugoden odziv, tako učencev kot pedagoških delavcev. Dejavnost je obsegala: postavitev premične razstave in dokumentarnega gradiva, voden ogled po razstavi in kviz na temo MOM. Kot je bilo že omenjeno, je bil odziv pedagoških delavcev in učencev izjemno dober. Zlasti učenci so si z

velikim zanimanjem ogledali razstavo in dokumentarno gradivo ter poslušali predstavitvev predstavnikov združenja. Višek predstavitvev je bil kviz, kjer so se učenci lahko tudi potegovali za priložnostne simbolične nagrade.

Dogovorjeno je bilo še z nekaterimi osnovnimi šolami v občinah Domžale in Kamnik, a je izvedbo preprečila pandemija. Odločili smo se, da bomo projekt nadaljevali takoj, ko bo iz zdravstvenih razlogov spet mogoče, saj pomeni dejavnost po šolah poleg promocije MOM tudi promocijo vojaškega poklica.

Vse to in še veliko drugega, kar ni bilo omenjeno, pa se je izvajalo v okviru Slovenske vojske, obrambnega sistema in FDV, pa verjetno še marsikje drugje, ni dovolj za naše zadovoljstvo nad poznavanjem slovenske javnosti o MOM. Razlogov za to je več in tokrat naj omenim samo nekatere. Kljub kakovostni strokovni pripravi in izvedbi je bila promocija MOM krajevno in prostorsko omejena predvsem na vojašnice, deloma pa tudi na nekatere javne prireditve, kot so npr. vsakoletne proslave ob dnevu Slovenske vojske, različne druge slovesnosti v okviru Morsa in SV. Ocenjujem pa, da je bilo do sedaj veliko premalo narejenega na promociji izven obrambno-vojaških struktur. Svetla izjema je seveda katedra za obramboslovje Fakultete za družbene vede, ki že več let uspešno raziskovalno obravnava tudi ta del delovanja Slovenske vojske.

V združenju smo ob različnih priložnostih večkrat razpravljali, kako na-

Predstavitvev v Moravčah

rediti več in kako izboljšati promocijo MOM v slovenskem prostoru. Pogledali smo tudi, kakšne so izkušnje nekaterih drugih držav, ki sicer izstopajo na tem področju mednarodnega vojaškega delovanja in imajo bogato tradicijo, tako v okviru Združenih narodov kot tudi v okviru Nata in EU. Nekatere so pri tem zelo uspešne, ne samo z muzejskimi zbirkami, ampak celo s posebnimi muzeji, kot je na primer Muzej mirovnih operacij v Ottawi v Kanadi. Premajhni smo in prekratek je čas sodelovanja naše države v MOM, da bi imeli kaj podobnega tudi pri nas. A tuje izkušnje so nam lahko v spodbudo in v združenju vidimo izzive zlasti v naslednjem:

- Vzpostavitev stalnih muzejskih zbirk na temo MOM v vseh vojašnicah Slovenske vojske, ki pa morajo biti bolj odprte za javnost, predvsem za mlado populacijo.
- Oblikovanje obširnejše premične razstave na temo delovanja Slovenije v MOM, ki bo lahko gostovala ob različnih priložnostih po različnih krajih naše domovine.
- Postavitev stalne muzejske zbirke v Parku vojaške zgodovine v Pivki in v Kadetnici Slovenske vojske v Mariboru.
- Sistematično proučevanje vključevanja Slovenije v MOM v okviru Centra vojaških šol in Vojaškega muzeja, pa tudi v okviru policijskega in civilnega izobraževalnega sistema.

- Povezovanje in organiziranje vojakov, policistov in civilnih funkcionalnih strokovnjakov veteranov MOM v neko skupno veteransko združenje, ki bi lahko delovalo na državni ravni in bi se lahko povezovalo s sorodnimi združenji doma in v tujini.
- Vzpostavitev in ureditev statusa veteranov MOM.

V nadaljevanju se bom posebej dotaknil Vojaškega muzeja in Parka vojaške zgodovine v Pivki.

Vojaški muzej je v letih svojega delovanja ogromno naredil na področju proučevanja in ohranjanja spomina na delovanje Slovenije v MOM. Zbranega je veliko dokumentarnega gradiva, narejenih je več študij in raziskav s tega področja, pripravljenih in postavljenih je bilo več spominskih razstav in dejansko je Vojaški muzej do sedaj daleč največ naredil, da se ohranjajo vrednote in spomin na vključevanje v MOM, tako v obdobju naše samostojnosti kot v preteklosti. Na žalost pa je vse to preveč ostalo samo znotraj muzeja oz. znotraj vojašnic Slovenske vojske. Vojaški muzej mora biti še naprej ključna struktura in glavna gonilna sila za proučevanje in za promocijo delovanja Slovenije v MOM. Pri tem je izjemno pomembno sodelovanje z drugimi muzeji, predvsem s tistimi, ki proučujejo in imajo zbirke novejših slovenskih zgodovine, še posebej povezane z našo samostojnostjo. Vojaški muzej, ki gostuje v Kadetnici v

Mariboru, mora najti izziv za postavitev javnosti stalno odprte muzejske zbirke na temo MOM v Kadetnici ali nekje drugje v vzhodnem delu Slovenije.

Druga taka zbirka pa bi po mojem mnenju in tudi mnenju združenja morala najti stalno mesto v Parku vojaške zgodovine v Pivki. Združenje je v zvezi s tem v minulih dveh letih že navezalo stike z vodstvom parka, ki je bilo od vsega začetka temu zelo naklonjeno. Žal do izvedbe zaradi pomanjkanja finančnih sredstev, pa tudi zaradi, vsaj po mojem mnenju, nekaterih nerazčiščenih zadev med Parkom vojaške zgodovine in Morsom, še ni prišlo.

Ob zaključku moram ugotoviti, da je Združenje slovenskih mirovnikov premajhno in ima za svoje delovanje veliko preskromna finančna in materialna sredstva, da bi bilo lahko ključni dejavnik pri konkretizaciji izzivov promocije delovanja v MOM. Trudili pa smo se in se bomo tudi v prihodnje, da bomo spodbujali tiste, ki imajo »škarje in platno«, da najprej sprejmejo, potem pa tudi uresničijo ključne izzive promocije delovanja Slovenije na področju MOM. Ne nazadnje je to tudi dolg do velikega števila vojakov, policistov in civilnih funkcionalnih strokovnjakov, ki so od leta 1997 uspešno sodelovali in še delujejo na MOM na različnih kriznih območjih po svetu.

Toni TURK

Priznanje za kviz